

АНАЛІЗ СТРУКТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ДО НОВИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ

Аналіз організаційно-економічних перетворень щодо роздержавлення форм власності свідчить, що важливою умовою результативності економічних реформ в Україні є проблема формування системного управління процесами реорганізації безпосередньо суб'єктів металургійного комплексу. Для вітчизняної теорії та практики управління великими металургійними комплексами вона має першочергове значення і може бути об'єднана у такі складові:

перша – полягає у визначенні переліку й установленні взаємозв'язків категорій, положень та закономірностей різних наукових галузей, які за своїм змістом могли бути теоретичним обґрунтуванням системного управління процесами реорганізації;

друга – пов'язана з методологічними засадами створення механізмів їх реалізації в умовах ринкових відносин;

третья – потребує розробки ефективних інструментальних засобів системного управління процесами реорганізації промислових комплексів.

Ураховуючи особливості задач, покладених на промислові комплекси, та їх специфіку досліджено механізм переходу до нових форм господарювання промислового комплексу ЗАТ «Макіївський металургійний завод» і виділено диференційні етапи щодо розвитку методології управління процесами реорганізації. Необхідною умовою такого реформування стало проведення роздержавлення власності як попереднього етапу приватизації.

Етап 1. Етап роздержавлення передбачав перетворення підприємства на самостійний суб'єкт ринкових відносин без змін форм власності. При цьому держава переставала нести відповідальність за виробничо-господарську діяльність і фінансово-економічний стан підприємства, які приймають на себе всю повноту господарського ризику. Тим самим роздержавлення є актом реформування адміністративно-розподільчої системи господарювання та пристосування державних підприємств до ринкового середовища підприємницької діяльності. Етап роздержавлення найбільшою мірою необхідний у галузях важкої промисловості, де переважають підприємства, що відрізняються високою фондомісткістю і великими масштабами виробництва. У таких галузях, у тому числі й металургії, для більшості підприємств є нереальними безпосередній продаж або єдиноразовий викуп зосередженого на них майна. У цих умовах реалізація ідеї приватизації власності могла бути здійснена за допомогою перетворення державних підприємств на акціонерні товариства. Сам факт означає роздержавлення власності, оскільки акціонування підприємства виходить з адміністративного підпорядкування якомусь органу управління. Разом із тим акціонування є сполучною ланкою між роздержавленням і приватизацією, оскільки розвиток цієї форми господарювання припускав викуп майна, що належить державі. Акціонування, що таким чином проводиться у країні, за

© Ращупкіна Валентина Микитівна – кандидат економічних наук, доцент.
Донбаська національна академія будівництва і архітектури, Макіївка.

своєю спрямованістю істотно відрізняється від традиційних підходів до даної проблеми, ставиться головним вирішення задачі акумуляції засобів для досягнення поставленої мети. Аналізуючи етапи реорганізації до нових форм господарювання великих комплексів із повним металургійним циклом, необхідно відзначити, що через внутрішню сутність процесів реорганізації акціонуванню могли піддаватися різні суто державні форми власності, такі як державно-колективна або орендна форми. В умовах державно-колективного підприємства акціонерне товариство створювалося на основі пайової участі власників майна- держави і трудового колективу. В умовах орендного підприємства акції, як і в спільному типі підприємства, випускати могла тільки держава, а у міру викупу власності або її придбання за рахунок прибутку також і орендний колектив.

Розглянемо основні етапи даного розвитку детальніше на прикладі Макіївського металургійного комбінату ім. С.М. Кірова. Такі диференційні етапи утворилися в результаті певного еволюційно-організаційного розвитку реорганізаційних процесів на цьому промисловому підприємстві. Даний комбінат входить до великих підприємств галузі з повним металургійним циклом, що надасть можливість, на думку автора, на його прикладі розкрити методологію реорганізаційних процесів, обґрунтувати систему механізмів і специфіку стосовно умов реорганізації великомасштабного металургійного виробництва.

У процесах переходу до нових форм господарювання в період із 1987 по 1994 р. відцентрові сили впевнено вели до розпаду монополізованої та централізованої організації господарства. Заохочувана самостійність і дозволена оренда підприємств спонукали

директорський корпус до поетапного їх підпорядкування групам працівників, які розділяли позицію керівників, тобто нові форми господарювання набували відтінку лояльності влади. На час прийняття стратегічного рішення щодо ринкових умов господарювання підприємство мало стійкий фінансовий стан, який дозволяв самостійно розраховуватися із кредитами та поточними зобов'язаннями. У 1992 р. було прийнято рішення щодо реконструкції його основних технологічних переділів за рахунок орендного прибутку: згідно з рішенням Міністерства металургії України Макіївському металургійному комбінату через Укрсоцбанк було видано кредит у сумі 199,3 млн. дойчмарок на будівництво стану «150» та «350». Комбінат, господарюючи у такій організаційно-економічній формі, як державне підприємство, працював прибутково повним металургійним циклом. За таких умов 12.05.1993 р. було зареєстроване орендне підприємство «Макіївський металургійний комбінат ім. С.М. Кірова». Виробничу організаційну структуру технологічного ланцюжка та схему реорганізації орендного підприємства «Макіївський металургійний комбінат ім. С.М. Кірова» наведено на рис. 1.

Необхідно відзначити, що більшість підприємств, приватизованих до 1996 р., пройшло стадію оренди. Це дозволило трудовим колективам накопичити власні ресурси для викупу держмайна чи внеску майнового паю при акціонуванні. Спробу державного регулювання виключити оренду як етап приватизації не можна визнати обґрунтованою. Оренда в економічних взаємовідносинах відіграла свою роль. Результати виробничої та фінансово-господарської діяльності орендних підприємств у 1994-1995 рр. були вищими, ніж на державних підприємствах.

Підприємство мало у своєму

розпорядженні наявність необхідних економічних передумов для його перетворення на акціонерне товариство. Рівень рентабельності на комбінаті склав 14-16% вартості виробничих

фондів, що дозволяло при стабілізації економічної ситуації отримувати 60 млн. руб. чистого при-

Рис. 1. Логічна схема реорганізації підприємства згідно з етапом 1

бутку на рік. Значний знос основних промислово-виробничих фондів (78,8% на 01.01.1991 р.) при всіх негативних сторонах цього явища разом із тим полегшував можливості їх викупу. Загальне коло проблем, пов'язаних із проведенням акціонування, полягало в:

- оцінці вартості майна комбінату;
- урегулюванні організаційно-правових питань створення і функціонування акціонерного товариства;
- урегулюванні питань викупу державного майна і розподілу доходів акціонерного товариства.

Унаслідок інфляційних процесів у державі, нестійкої цінової політики, подорожчання енергоносіїв різко змінились умови господарювання на підприємстві. Із грудня 1993 р.

починається спад виробництва, головною причиною якого стало неадекватне збільшення ціни на сировину і паливно-енергетичні ресурси на металургійних підприємствах, при практично незмінних рівнях світових цін на прокат. Неможливість закупки сировини через відсутність зворотних коштів, яких підприємство позбулося за інфляційних процесів, призвела до постійного дефіциту запасів сировини і палива на складах, неритмічного забезпечення, що спричинило розбалансування технологічного процесу, перевищення витрат на сировину, паливо, матеріали і, як наслідок, до зростання собівартості продукції та її збитковості. У кінці 1992 р. було виведено з експлуатації аглофабрику та такі агрегати:

мартенівська піч № 6; 1993 р. – мартенівська піч № 2, дротовий стан 250-2, прокатний цех № 3, у 1995 р. – стан 300, мартенівська піч № 4, доменна піч № 2. Передбачена законодавчими нормами участь колективів в управлінні підприємствами через ради трудових колективів не дістала розвитку через невідповідність працівників до ефективної участі в управлінні та небажання керівників "ділитися владою". У цей період закладалися основи корпоративності директорського корпусу і структур, наближених до партійно-номенклатурних органів управління, але вже з'явилися паростки інституційного середовища. Крім промислового, в Україні виник і почав розвиватися фінансовий капітал у банківському і страховому секторах економіки. З'явилися джерела і перші інструменти нагромадження капіталу. За період (із 1991 по 1994 р.) активної чекової приватизації, у процесі якої відбувся первинний перерозподіл власності серед директорського корпусу і сформованих фінансово-банківських структур, участь у приватизації була можлива, перш за все,

через відкриту і приховану співпрацю з адміністрацією регіонів і Фондом держмайна України. Починаючи з 1995 р. за цих обставин підприємство перетворилось із високорентабельного на збиткове.

Етап 2. За таких економічних умов із грудня 1997 р. орендне підприємство реорганізується у нову організаційно-економічну та юридичну форму господарювання і стає відкритим акціонерним товариством колективної форми власності. Відкрите акціонерне товариство «Макіївський металургійний комбінат» є підприємством, створеним у процесі приватизації ОП «Макіївський металургійний комбінат ім. С.М. Кірова», згідно з рішенням Фонду держмайна України (наказ № 4 ДП від 29.03.1996 р.) згідно з Декретом Кабінету Міністрів України від 20.05.1993 р. № 57-93 «Про приватизацію цілісних майнових комплексів державних підприємств та їх структурних підрозділів, як і тих, що здані в оренду». Фрагмент балансу ВАТ «Макіївський металургійний комбінат» наведено на рис. 2.

АКТИВ		ПАСИВ	
Найменування показників	Сума	Найменування показників	Сума
«Необоротні активи»		«Власний капітал»	
Основні засоби	1231678	Статутний капітал	354160
		Додатковий капітал	776026
«Оборотні активи»		Резервний капітал	351
		Спеціальні фонди	66995
Запаси	158184	Нерозподілений прибуток	- 363628
		Реструктуризований борг	30876
ПДВ по придбаних цінностях	29624	Разом:	864780
Дебіторська заборгованість	56157	«Довгострокові зобов'язання»	
Фінансові вкладення	-	Кредити і позики	33354
Кошти	312		
Разом:	244277	«Поточні зобов'язання»	
		Кредиторська заборгованість	577821
РАЗОМ:	1475955	РАЗОМ:	1475955

Рис. 2. Фрагмент балансу станом на 01.12.1997 р.
ВАТ «Макіївський металургійний комбінат», тис. грн.

Акціонування здійснювалося в умовах спільного державно-колективного підприємства, трудовий колектив розглядався як потенційний колективний утримувач певної частки акцій. Розподіл акцій між державою і трудовим колективом здійснювався у пропорціях, визначених пайовою участю трудового колективу у прибутку. Таким чином, уже на першому етапі акціонування за трудовим колективом закріплюється певна кількість акцій, після чого участь трудового колективу у прибутку фіксується його участю в акціонерній власності. Необхідно підкреслити, що закріплення акцій за трудовим колективом у жодному випадку не означає наділення його деякими пріоритетами, оскільки сам факт участі трудового колективу у прибутку обумовлений не пріоритетом, а участю в підприємницькому ризику. Тому в даному випадку наділення трудового колективу акціями є способом перетворення проміжної форми

підприємницької участі на акціонерну. Процес викупу виробничих фондів, що орендувалися, здійснювався шляхом поступового перерозподілу акцій між державою і орендним підприємством. У міру амортизації основних фондів і викупу майна відбувався перерозподіл акцій на користь орендного колективу, який також міг розповсюджувати їх, здійснювати перетворення орендного підприємства на акціонерне. Станом на 01.05.1998 р. частка держави у статутному фонді складала 60,86%, частка орендарів – 37,95, інших акціонерів – 1,2%. Наявність цих аспектів чітко вказує на ту обставину, що саме акціонерна форма виявилася найбільш гнучким і універсальним інструментом роздержавлення та утворення сучасних виробничо-господарських і фінансово-економічних структур. Виробничу організаційну структуру технологічного ланцюжка та схему реорганізації ВАТ «Макіївський металургійний комбінат» наведено на рис. 3.

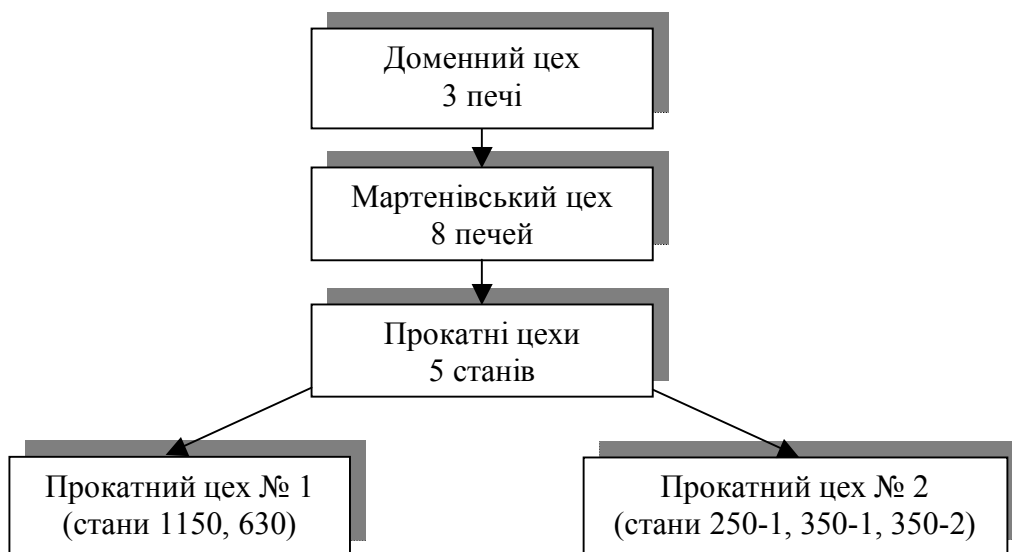

Рис. 3. Логічна схема реорганізації підприємства згідно з етапом 2

Нарощування кредиторської заборгованості та джерел її погашення призвели до порушення Донецьким арбітражним судом 04.12.1997 р. справи про банкрутство комбінату (позив Донецької регіональної компанії щодо постачання металопродукції), що значно ускладнило відносини із традиційними постачальниками сировини та енергоресурсів. Через гостру нестачу обігових коштів ВАТ «Макіївський металургійний комбінат» доводилося постійно працювати спільно з різними комерційними структурами. Для стабілізації фінансово-економічного становища комбінату, завершення реконструкції та пуску в експлуатацію стану «350», досягнення проектної потужності стану «150», ліквідації заборгованості по валютному кредиту й отримання додаткових інвестицій, а також урахування соціально-економічну значущість підприємства для промислового комплексу України, у січні 1998 р. за розпорядженням Першого віцепрем'єр-міністра України робоча група з числа фахівців ФДМУ, Мінпромполітики, Мінекономіки, Донецької облдержадміністрації розробила програму реструктуризації, затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.03.1998 р. № 188-р. Для створення правової основи реструктуризації комбінату тимчасово було припинено процес приватизації ВАТ «Макіївський металургійний комбінат» шляхом затвердження плану розміщення акцій, який закріплював у державній власності 60,86%.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України № 188-р. і згідно з наказом Фонду державного майна України від 15.05.1998 р. № 940 «Про проведення реструктуризації ВАТ «Макіївський металургійний комбінат» на загальних зборах акціонерів ВАТ «ММК» за участю представників Фонду державного майна України прийнято рішення про те, щоб ВАТ «Макіївський металургійний комбінат» виступив засновником двох господарських товариств – ТОВ «Металург» і ТОВ «Прокат». Виробничу організаційну структуру технологічного ланцюжка та схему реорганізації ВАТ «Макіївський металургійний комбінат», наведено на рис. 4. Створені у процесі приватизації на базі великих підприємств акціонерні товариства вже можна було відносити до ефективних форм господарювання у ринкових умовах, але неопрацьованість акціонерного права, недооцінка майна, перехід на схеми толінгу (давальницької сировини), а також непідготовленість персоналу підприємств зводили процеси роздержавлення до традиційних методів, які у виконанні непрофесійних менеджерів призводили до подальшого розпаду і банкрутства підприємств.

Етап 3. Основним завданням створення товариства була реалізація механізму погашення заборгованості по валютному кредиту, отриманому під гарантії уряду. За таких обставин 21.07.1998 р. ТОВ «Металург» і ТОВ «Прокат» були зареєстровані в районному виконавчому комітеті Кіровського району м. Макіївки.

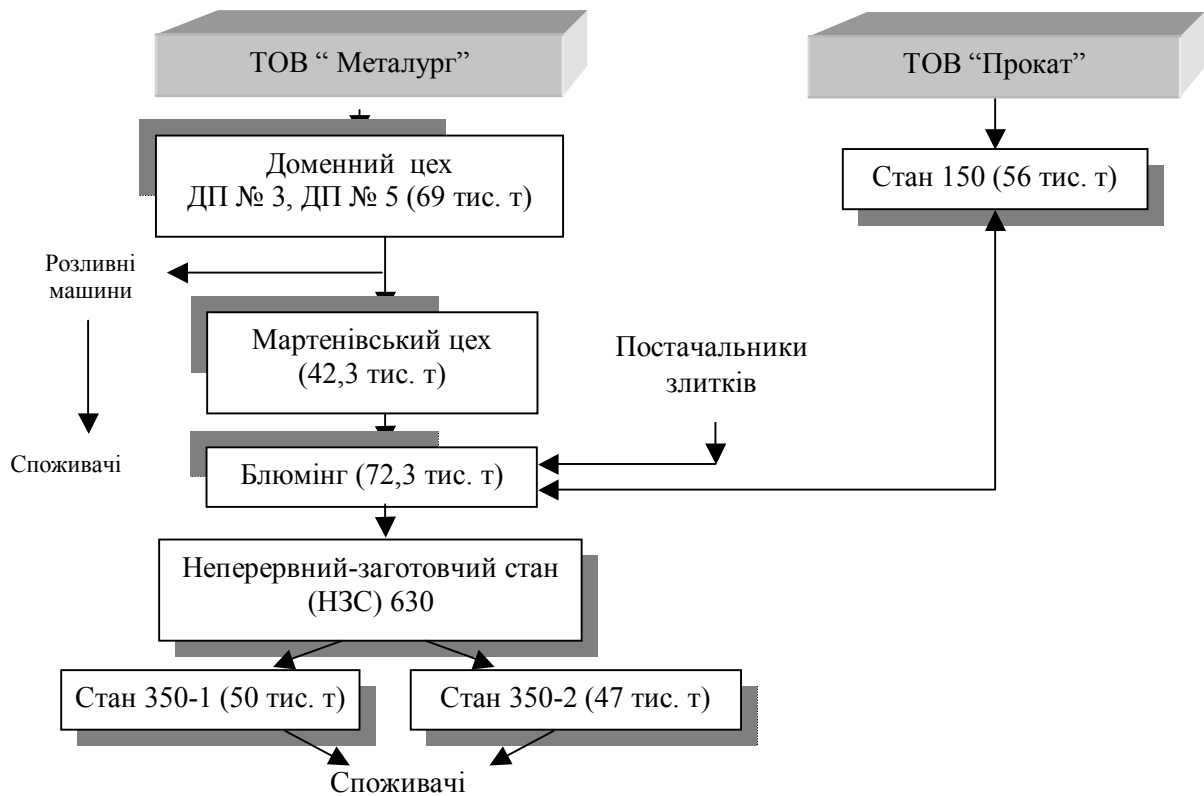

Рис. 4. Логічна схема реорганізації підприємства згідно з етапом 3

ТОВ «Металург» було створене на базі майна доменного, сталеплавильного і частково прокатного переділів, які мають знос основних фондів більше 80%, що серйозним чином позначалося на якості металопродукції. Після передачі майна до статутного фонду ТОВ «Металург» вести самостійну господарську діяльність не могло у зв'язку з відсутністю реального інвестора, який володіє фінансовими ресурсами, достатніми для забезпечення виробництва та здійснення технічного переозброєння металургійних переділів.

Тому задля продовження виробничої діяльності ВАТ «ММК» між ТОВ «Металург» та ВАТ «ММК» було укладено договір оренди, згідно з яким ВАТ «ММК» орендувало у ТОВ «Металург» майно, раніше передане комбінатом до статутного фонду створеного товариства (рис. 5). Передача майна до статутного фонду ТОВ «Прокат» не здійснювалася. Пізніше ТОВ «Прокат» було ліквідоване за рішенням суду за позовом ДП м. Макіївки з огляду на те, що ТОВ «Прокат» не здійснювало господарської діяльності.

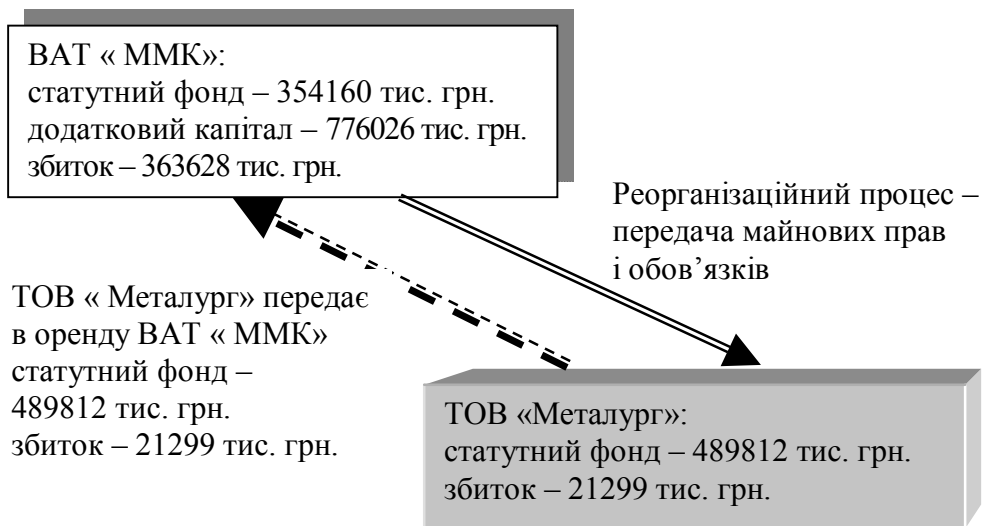

Рис. 5. Реорганізаційний процес передачі майнових прав

На загальних зборах акціонерів ВAT «Макіївський металургійний комбінат» було прийнято рішення про передачу майна ВAT «ММК» до статутного фонду ТОВ «Металург» за експертною оцінкою. Фрагмент балансу наведено на рис. 6.

Аналізуючи фрагмент балансу, необхідно відзначити, згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» запропоновано відображення індексації балансової вартості груп основних фондів починаючи з 2000 р. по дебету рахунка 10 «Основні засоби» і кредиту рахунка 42 «Додатковий капітал», субрахунок 423 «Дооцінка активів». Таким чином, за рахунок індексації основних засобів, яка проводилася з 1992 по 1996 р., на підприємстві утворився додатковий

капітал, який консолідувався у пасиві балансу ВAT «ММК». Фрагмент балансу ВAT «ММК» станом на 01.12.1997 р. наведено вище (див. рис. 2). Такий захід надав можливість підприємствам, у яких у цей час відбувалися процедури фінансового оздоровлення (санації), коригувати і передавати основні засоби, не змінивши при цьому статутного фонду підприємства-боржника, за рахунок індексованого додаткового капіталу. Згідно із п. 1 ст. 12 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визначення його банкрутом» заборонено посадовим особам боржника вчиняти дії щодо майнових активів боржника, зміни у процедурі санації статутного фонду боржника.

АКТИВ		ПАСИВ	
Найменування показників	Сума	Найменування показників	Сума
«Необоротні активи»		«Власний капітал»	
Основні засоби	469685	Статутний капітал	489812
		Додатковий капітал	-

«Оборотні активи»		Резервний капітал	-
Запаси	92443	Нерозподілений прибуток	-21299
ПДВ по придбаних цінностях	233750	Разом:	461513
Дебіторська заборгованість	360567	«Довгострокові зобов'язання»	
Фінансові вкладення	-	Кредити і позики	-
Кошти	731		
Разом:	687491	«Поточні зобов'язання»	
		Кредиторська заборгованість	1174
РАЗОМ:	469687	РАЗОМ:	469687

Рис. 6. Фрагмент балансу ТОВ «Металург», тис. грн.

Такі заходи дозволили сформувати статутний фонд товариства за рахунком 42 «Додатковий капітал» ВАТ «Макіївський металургійний комбінат» і працювати з чистого листа без передачі створеному товариству у процесі реорганізації (виділення) поточних зобов'язань і кредитної заборгованості, яка залишилася на балансі ВАТ «ММК», а консолідуватися в активах ВАТ у вигляді інших фінансових інвестицій. Проте, аналізуючи цей період господарської діяльності, можна дійти висновку, що ТОВ «Металург», передавши в оренду (див. рис. 5) основні засоби ВАТ «ММК», отримує орендну плату, а фінансові показники ВАТ «ММК» значно погіршуються, збиток на кінець 2000 р. становив 1823674 тис. грн.

Таким чином, консолідувавши індексацію на додатковому капіталі, державні органи надали змогу розділити власність підприємств (основні засоби) на два фінансових джерела, обійшовши при цьому збільшення статутного фонду та акцій акціонерних товариств, що дозволило оперувати цими фінансовими джерелами для нагромадження власних ресурсів, заволодіння розміщенням акцій статутного фонду підприємства у процесах приватизації. У процесі аналізу доведено, що робота підприємств за схемою давальницької сировини призвела до

збільшення собівартості продукції за рахунок договірних цін на сировину та збитковості промислових підприємств держави в цілому.

Етап 4. На виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 р. № 22-р «Про заходи щодо відновлення виробничої діяльності та стабілізації фінансово-економічної діяльності ВАТ «Макіївський металургійний комбінат» 30.06.2004 р. було зареєстроване закрите акціонерне товариство «Макіївсталь». Засновниками ЗАТ «Макіївсталь» виступили ТОВ «Металург» (99,995% статутного фонду) і ДК «Газ України» НАК «Нафтогаз України» (0,005% статутного фонду) (рис. 7).

Визначенням Господарського суду м. Києва від 09.09.2004 р. у справі «Про банкрутство ВАТ «Макіївський металургійний комбінат» було затверджено план санації ВАТ «Макіївський металургійний комбінат», який був схвалений комітетом кредиторів ВАТ «ММК» і узгоджений Фондом державного майна України. Планом санації передбачено створення нового юридичного суб'єкта з повним металургійним циклом на базі виробничих потужностей ВАТ «ММК» за участю інвестора – ЗАТ «Макіївсталь». На виконання

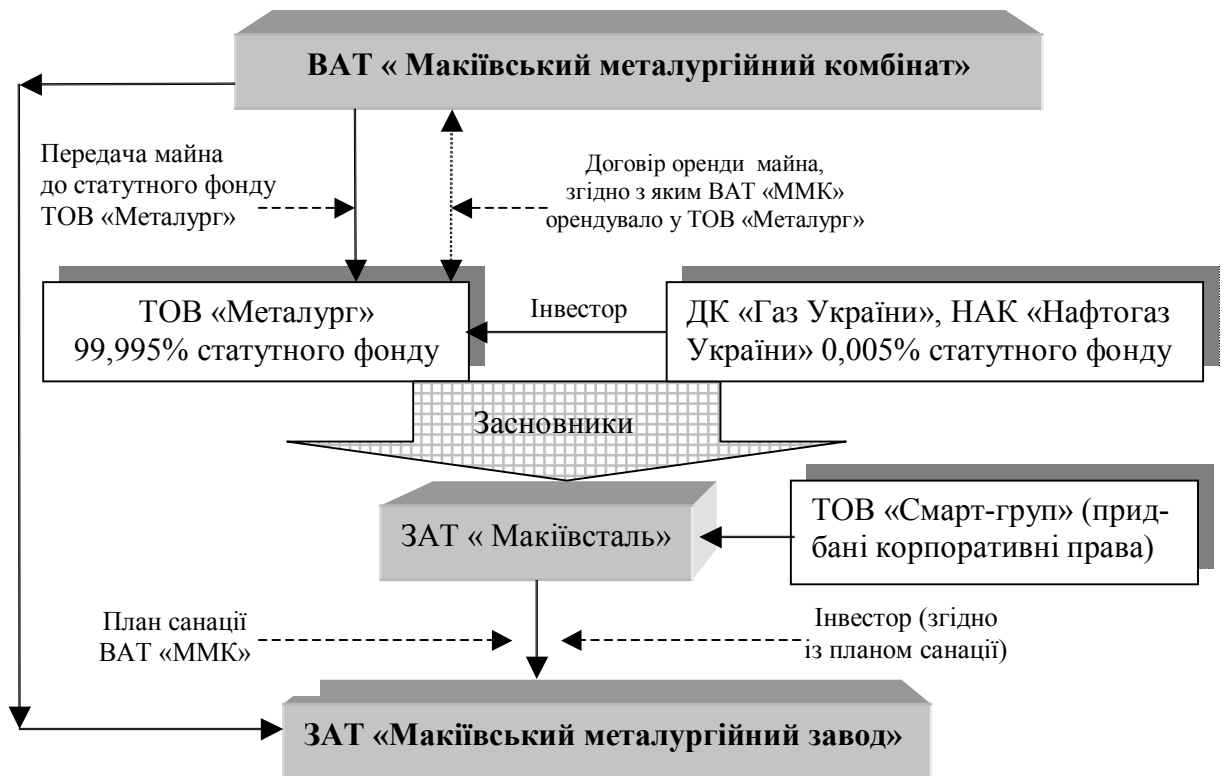

Рис. 7. Логічна схема реорганізації підприємства згідно з етапом 4

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 р. № 225-р «Про заходи по відновленню виробничої діяльності та стабілізації фінансово-економічної діяльності ВАТ «Макіївський металургійний комбінат», а також відповідно до плану-графіка заходів, передбачених планом санації ВАТ «ММК», 28.09.2004 р. виконавчим комітетом м. Макіївки зареєстровано закрите акціонерне товариство «Макіївський металургійний завод». Планом санації передбачено повне погашення заборгованості по заробітній платі перед працівниками ВАТ «ММК» у сумі 32 166 517,10 грн. та перевід працівників у ЗАТ «Макіївський металургійний завод». У другому півріччі 2004 р. структурами, близькими до ТОВ «Смарт-груп», були придбані корпоративні права, що забезпечують контроль за ЗАТ «Макіївстал». Відповідно до плану санації ВАТ «ММК» та ЗАТ «Макіївстал» інвестором боржника, співзасновником і власником

контрольного пакета акцій є ЗАТ «ММЗ».

Етап 5. Виробнича діяльність закритого акціонерного товариства «Макіївський металургійний завод» розпочалася з 01.04.2005 р. Технологічна схема виробництва ЗАТ «ММЗ» порівняно з ВАТ «ММК» майже не змінилась (рис. 8).

Замість стану 250-1 побудували новий стан 150 фірми «СКЕТ». Згідно з організаційною структурою на заводі налічується 48 структурних підрозділів (у тому числі 42 промислово-виробничі підрозділи): основні цехи – 5, цехи головного механіка – 7, цехи головного енергетика – 9, ремонтні – 3, транспортні – 2, допоміжні – 13, адміністративні – 3, соцкультпобут – 5. Станом на 19.05.2005 р. облікова чисельність працівників ЗАТ «Макіївський металургійний завод» становила 9 391 чол., зокрема промислово-виробничий персонал – 8 898 чол. На момент придбання корпоративних прав

кредиторська заборгованість ВАТ «ММК» складала 3,0 млрд. грн., зокрема перед бюджетом і цільовими фондами –

87 млн. грн., за спожиті енергоресурси –

Рис. 8. Схема технологічного ланцюжка основного виробництва ЗАТ «Макіївський металургійний завод»

508,5 млн. грн., Донецькій залізниці по перевезенню вантажів – 42,6 млн. грн., заробітній платі – 32,5 млн. грн. Виробництво металопродукції знизилося до мінімальних значень. Використання виробничої потужності підприємства у першому півріччі 2004 р. склало 20%. Основні фонди знаходилися у критичному стані: середній знос складав більше 80,6%, а по окремих агрегатах – 100%. У період із серпня 2004 по травень 2005 р. інвестором забезпечено поповнення оборотних коштів підприємства. Витрати, зазначені структурами, близькими до ТОВ «Смарт-груп», на ВАТ «Макіївський металургійний комбінат» станом на 01.05.2005 р. склали 558,4 млн. грн.

При цьому план санації не містить економічного механізму, що забезпечує інвестиційну привабливість нового об'єкта, і механізму виведення підприємства на беззбиткову роботу, який, на наш погляд, має містити взаємні зобов'язання держави та інвестора щодо створення умов реалізації програм, з одного боку, і відповідальності за

фінансування реконструкції підприємства – з іншого.

У процесі дослідження доведено, що у зв'язку із здійсненням державної політики економічних реформ одним із основних питань, яке потребує постійного контролю, постає питання контролю за процесами переходу прав власності на майно та пакети акцій промислових підприємств, що мають стратегічне значення для економіки регіону, якщо вони ще і є містоутворюючими підприємствами.

Необхідно відзначити, що приватизація державних підприємств створила ситуацію, коли значна кількість стратегічно важливих промислових металургійних підприємств, які забезпечують національну та економічну безпеку держави і від діяльності яких залежить ефективне функціонування різних галузей промисловості, перетворена на відкриті акціонерні товариства і фактично перебуває поза межами сфери управління центральних органів виконавчої влади, які несуть відповідальність за економічний стан

галузей та регіонів. Протягом останніх років політика держави спрямовувалася на продаж «значних» пакетів акцій металургійних підприємств промисловим інвесторам, але, урахувуючи практичний досвід, законодавчо не був відпрацьований механізм визначення переможців конкурсу інвестора, який спроможний внести за акції максимальну суму, причому при рівних умовах, а також надання переваги тим покупцям, які готові погасити боргові зобов'язання підприємств, що пропонуються до приватизації.

Вищезазначене розкриває механізм переходу до нових форм господарювання промислового комплексу ЗАТ «Макіївський металургійний завод».

Проаналізовано диференційні етапи, які утворилися в результаті певного еволюційно-організаційного розвитку. Крім того, слід зауважити, що залишаються поза увагою питання перевірки законності проведення підписки на пільгові пакети акцій стратегічних підприємств, зняття з контролю органами приватизації виконання покупцями пакетів акцій інвестиційних зобов'язань, повноти нарахування та сплати до бюджету дивідендів на частки державного майна (пакети акцій) у статутних фондах підприємств. Схеми недоліків економічного контролю щодо ухилення від внесення інвестицій наведено на рис. 9.

Рис. 9. Логічна схема недоліків економічного контролю щодо процесів реорганізації на прикладі ЗАТ «Макіївський металургійний завод»

На такому тлі виявляється слабка підготовленість менеджерів (особливо вищого ешелону управління) щодо вибору стратегії розвитку, залучення капіталів та інвестицій, утримання і завоювання ринків збуту, урахування дійсної мотивації партнерів по бізнесу. Усе це призводить до подальшого перерозподілу власності, але вже на тлі тих акціонерів, які розуміють свої права. Зміни у макроекономічній ситуації примушують вищий менеджмент вибирати один із двох напрямів: або входити в контакт із мафіозними структурами і поступово втрачати управління, або будувати таку систему корпоративних відносин, яка дозволяла б зберегти і себе, і власність.

Схему нагромадження «умовної кредиторської заборгованості», що призвела до фіктивного банкрутства промислові

комплекси, наведено на рис. 10.

Отже, такі проблеми у процесі господарювання є фінансовим інструментом або механізмом використання старих активів для переділу власності держави. Дана схема нагромадження фіктивної заборгованості призвела до переділу власності, нагромадження умовної кредиторської заборгованості на прибуткових підприємствах, надала можливість нарощувати капітал, призвела до збиткової діяльності національної економіки.

Рис. 10. Логічна схема нагромадження «умовної кредиторської заборгованості» і невиробничих витрат

За період із серпня 1998 р. по даний час у держави наявна ситуація зовнішнього і внутрішнього дефолту, загального браку фінансових ресурсів.

Напруженість на валютному ринку разом із повною відсутністю ринку корпоративних цінних паперів роблять регіональні фінансові інструменти практично єдиним способом захисту від інфляції й отримання доходу в Україні.

Література

1. Архангельский Ю., Алексеев А., Радзиевский А. О выборе форм собственности в контексте экономической эффективности приватизации в Украине // Экономика Украины. – 2005. – № 1.

2. Мазур В.Л., Голубченко А.К. Анализ тенденций развития горно-металлургического комплекса Украины // Сталь. – 2007. – № 4.